

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه

دانشکده پزشکی

شیوه نامه جامع نظام پایش و ارزشیابی دوره آموزش پزشکی عمومی

تاریخ بازنگری :

آبانماه ۱۴۰۴

تدوین و تهیه :

اعضای کمیته ارزشیابی و اعضای کمیته اعتبار بخشی

ماده ۱- مقدمه و هدف

این شیوه نامه با هدف ایجاد یک چارچوب نظام مند و شفاف برای پایش و ارزشیابی مستمر دوره آموزش پزشکی عمومی، مطابق با استانداردهای اعتباربخشی ملی، به ویژه حوزه ۷ (ارزشیابی دوره) و چارچوب‌های بین المللی فدراسیون جهانی آموزش پزشکی (WFME) تدوین شده است. هدف از آن، تضمین کیفیت آموزش پزشکی عمومی، شناسایی نقاط قوت و ضعف دوره، و فراهم آوردن بستری برای سنجش اثربخشی و بهبود مستمر برنامه آموزشی در راستای رسالت دانشکده پزشکی مبنی بر تربیت پزشکانی شایسته و متعهد به جامعه است که با توانایی یادگیری مادام العمر همواره سطح دانش پزشکی خود را به روز نموده و پاسخگوی نیازهای بهداشتی جامعه در سطح بومی و ملی می‌باشند.

شیوه تدوین، اجرا و بازنگری سیستم پایش و ارزشیابی بر اساس یک الگوی نظام مند و چرخه‌ای طراحی شده است که ترکیبی از اصول مدیریت کیفیت، ارزیابی آموزشی و بازخورد مستمر است. این سیستم بر اساس چرخه PDCA (Plan-Do-Check-Act) یا چرخه بهبود مستمر طراحی گردیده است:

- Plan (برنامه‌ریزی): اهداف پایش و ارزشیابی و شاخص‌ها و معیارها تعریف شده‌اند، و طراحی ابزارهای مورد نیاز پیش بینی شده است
- Do (اجرا): انجام پایش مستمر و جمع‌آوری داده‌ها، و اجرای ارزشیابی‌ها در نظر گرفته شده است
- Check (بازبینی): تحلیل داده‌ها، تهیه گزارش، و بررسی اثربخشی و مشکلات در نظر گرفته شده است
- Act (اقدام اصلاحی): برنامه ریزی برای انجام اصلاحات و به‌روزرسانی برنامه‌ها و ادامه پایش صورت گرفته است

هدف ارزشیابی دوره

- ۱- سنجش کیفیت و اطمینان از انطباق محتوای آموزشی با نیازهای بهداشتی جامعه.
- ۲- بهبود مستمر و ارتقاء کیفیت دوره با شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه آموزشی
- ۳- پشتیبانی از تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات اصلاحی آموزشی
- ۴- تضمین انطباق توانمندی دانشجویان و دانش آموختگان با استانداردهای اعتباربخشی آموزش پزشکی عمومی و نیازهای بومی و ملی

ماده ۲- ساختار و تشکیلات ارزشیابی دوره

۱- کمیته ارزشیابی دوره

این کمیته ناظر بر فعالیت سه واحد اجرایی ارزشیابی شامل کمیته ارزشیابی برنامه، کمیته سنجش و ارزیابی دانشجو، و کمیته ارزشیابی استاد می‌باشد و هدف آن ارتقاء بهره‌وری آموزشی از طریق بهبود عملکرد اساتید و دانشجویان بر مبنای ارزشیابی مستمر است.

الف) اعضاء کمیته ارزشیابی دوره

- رئیس دانشکده
- معاون آموزش پزشکی عمومی دانشکده
- رئیس دفتر توسعه آموزش پزشکی (EDO) دانشکده
- رئیس کمیته ارزشیابی دانشکده
- اعضاء هیئت علمی پایه و بالینی که با صدور ابلاغ دوساله از سوی رئیس EDO دانشکده تعیین می‌شوند.

ب) وظایف کمیته ارزشیابی دوره

- طراحی نظام جامع ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- طراحی ابزارهای ارزشیابی و بررسی روایی و پایایی آن
- پایش و نظارت بر اجرای نظام جامع ارزشیابی
- تصویب و ارائه گزارش‌های ارزشیابی به مراجع ذیربط و ذینفعان
- انجام هماهنگی‌های لازم برای انجام ارزشیابی بیرونی توسط مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه و سازمان‌های خارج از دانشگاه
- پیشنهاد راهکار برای رفع چالش‌های موجود

۲- دفتر توسعه آموزش پزشکی (EDO)

دفتر توسعه آموزش (Education Development Office: EDO) دانشکده پزشکی مسئولیت ارتقاء کیفیت آموزش و پویا نمودن عملکردهای آن در راستای سیاست‌های وزارت متبوع، معاونت آموزشی دانشگاه و مرکز مطالعات و توسعه آموزش (EDC) را بر عهده دارد.

الف) وظایف کلی دفتر توسعه آموزش

- طراحی، اجرا و ارزیابی برنامه‌های آموزش پزشکی در سطح دانشکده
- ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیئت علمی، دانشجویان و دوره‌ها
- برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای ارتقای مهارت‌های آموزشی، ارزشیابی و پژوهش در آموزش

۳- کمیته دانشجویی توسعه آموزش

کمیته دانشجویی توسعه آموزش نهادی است متشکل از دانشجویان فعال و علاقه‌مند به حوزه توسعه آموزش علوم پزشکی که تحت نظر مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه (EDC) در کارگروه‌های تخصصی این کمیته فعالیت می‌کنند. هدف این کمیته، افزایش مشارکت دانشجویان در بهبود و نوآوری نظام آموزشی، توانمندسازی آنان در زمینه آموزش و پژوهش، و ایفای نقش مشورتی در تصمیم‌سازی‌های آموزشی است.

ماده ۳- طراحی و اجرای پایش و ارزشیابی

۱- الگوی تدوین شیوه‌نامه پایش و ارزشیابی دوره پزشکی عمومی

الگوی پایش و ارزشیابی دوره پزشکی عمومی در دانشکده پزشکی بر اساس مدل ۴ سطحی کرک پاتریک طراحی شده است. این سطوح عبارتند از:

الف) سطح ۱ (واکنش): این سطح به بررسی واکنش اولیه فراگیران به دوره آموزشی می‌پردازد. موضوعات مورد ارزیابی در این سطح عبارتند از:

- ارزشیابی برنامه درسی، چهارچوب برنامه پزشکی عمومی، طرح دروس و میزان اجرای آن
- ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضاء هیئت علمی در تمام دروس نظری و عملی
- ارزشیابی جو (محیط) آموزشی
- ب) سطح ۲ (یادگیری/دانش):** در این سطح، میزان یادگیری شرکت‌کنندگان از مطالب دوره ارزیابی می‌شود. موضوعات مورد ارزیابی در این سطح عبارتند از:
- ارزشیابی آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، پایان دوره، پایان کورس، پایان چرخش بالینی
- ارزشیابی آزمون‌های علوم پایه، پیش کارورزی، صلاحیت بالینی
- ارزشیابی افت و پیشرفت تحصیلی

ج) سطح ۳ (رفتار): این سطح به بررسی تغییر رفتار شرکت کنندگان پس از شرکت در دوره آموزشی می پردازد. موضوعات مورد ارزیابی در این سطح عبارتند از:

- ارزشیابی عملکرد دانشجویان در بالین (مقاطع کارآموزی و کارورزی)

د) سطح ۴ (نتایج): این سطح به ارزیابی تأثیر دوره آموزشی بر نتایج سازمانی می پردازد. موضوعات مورد ارزیابی در این سطح عبارتند از:

- ارزشیابی انطباق توانمندی های دانش آموختگان با نیازمندی های روز جامعه سلامت و پاسخگویی اجتماعی (پزشکی جامعه نگر)

- ارزشیابی تاثیر اصلاحات انجام شده بر اساس برنامه نظام مند در ارتقاء کیفیت آموزش

۲- اجرای پایش و ارزشیابی دوره پزشکی عمومی

الف) سطوح پایش و ارزشیابی: پایش و ارزشیابی دوره پزشکی عمومی در کل دوره پزشکی عمومی و در هر یک از دروس مقاطع علوم پایه، دوره مقدمات بالینی، کارآموزی و کارورزی و انجام می شود.

ب) زمان انجام ارزشیابی: ارزشیابی در انتهای هر نیمسال (برای هر درس در سیستم ترمی-واحدی)، در انتهای هر بلوک (سیستم بلوکی)، در انتهای هر کورس در دوره مقدمات بالینی، در انتهای هر چرخش بالینی کارآموزی و کارورزی، در انتهای هر دوره (علوم پایه، کارآموزی، کارورزی) و در پایان دوره پزشکی عمومی می باشد.

ج) زمان انجام پایش: پایش به صورت مستمر در طول هر دوره آموزشی انجام می پذیرد.

ماده ۴- جمع آوری اطلاعات

الف) منابع جمع آوری اطلاعات: اطلاعات مورد نیاز از دانشجویان، دانش آموختگان، اعضای هیئت علمی، مدیران گروه های آموزشی و مسئولان دانشکده جمع آوری می گردد.

ب) ابزار و روش های جمع آوری اطلاعات:

- سطح ۱ (واکنش): شامل ارزیابی طرح دوره و طرح درس، و پرسشنامه های ارزیابی کیفیت دوره، ارزیابی کیفیت عملکرد اعضای هیئت علمی، ارزیابی کیفیت جو آموزشی (DREEM)، ارزیابی کیفیت دوره دانش آموختگان است

- سطح ۲ (یادگیری / دانش): شامل تحلیل آزمون‌های پایان ترم، پایان کورس، و چرخش بالینی، نتایج آزمون‌های علوم پایه، پیش کارورزی و صلاحیت بالینی، و گزارش افت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان است.
- سطح ۳ (رفتار): شامل ارزیابی چک لیست‌های عملکرد کارآموزان و کارورزان، و ارزیابی لاگ بوک (فعالیت‌های بالینی) دانشجویان است
- سطح ۴ (نتایج): شامل پرسشنامه‌های خود ارزیابی دانش آموختگان است

ماده ۵- تحلیل و تفسیر داده‌ها

تحلیل داده‌ها به صورت کمی با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و کیفی با تحلیل محتوای داده‌های جمع آوری شده انجام می‌شود.

ماده ۶- مجریان پایش و ارزشیابی

شامل اعضاء کمیته ارزشیابی EDO، کمیته اعتباربخشی آموزش پزشکی عمومی، معاون آموزش پزشکی عمومی دانشکده، مدیر EDO، رییس و کارشناسان واحد آموزش هر مقطع (علوم پایه مقدمات بالینی کارآموزی کارورزی) است.

ماده ۷- گزارش‌دهی و بازخورد

گزارش‌های ارائه شده به صورت شفاهی یا کتبی در جلسات شورای آموزشی/ کمیته‌های تخصصی و از طریق مکاتبات اداری به مخاطبان (معاونین و مدیران آموزشی دانشگاه و دانشکده، مدیران و اعضاء هیئت علمی گروه‌های آموزشی، و دانشجویان و دانش آموختگان پزشکی عمومی) اطلاع رسانی می‌شود.

ماده ۸- اقدامات اصلاحی و بهبود مستمر

اقدامات اصلاحی برای اعمال تغییرات لازم در برنامه درسی، روش‌های تدریس، و فرایندهای ارزشیابی در صورت لزوم با تشکیل کارگروه‌های تخصصی و تدوین برنامه عملیاتی بر اساس بازخوردهای دریافتی صورت می‌پذیرد. همچنین بازنگری و به‌روزرسانی شیوه نامه در دوره‌های زمانی ۵ ساله بر اساس فرایند مصوب انجام می‌شود.

- این شیوه نامه مشتمل بر ۱۰ بند در چهاردهمین کمیته ارزشیابی دانشکده پزشکی مورخ ۱۴۰۰/۵/۳ به تصویب رسید.

- این شیوه نامه مشتمل بر ۸ ماده در جلسه کمیته ارزیابی درونی اعتباربخشی آموزش پزشکی (حوزه ۷ ارزشیابی دوره) مورخ ۱۴۰۴/۶/۱۶ بازنگری گردید و به تصویب رسید.

- این شیوه نامه مشتمل بر ۸ ماده در جلسه شورای آموزشی دانشکده پزشکی مورخ ۱۴۰۴/۹/۲ بازنگری گردید و به تصویب رسید.

پیوست‌ها

فرایند تدوین و بازنگری شیوه نامه نظام جامع پایش و ارزشیابی دوره

ماده ۱- هدف

این فرایند با هدف ایجاد چارچوب منسجم و نظام‌مند جهت تدوین، اجرا و بازنگری شیوه‌نامه پایش و ارزشیابی دوره پزشکی عمومی، در راستای ارتقای کیفیت آموزش و تضمین انطباق با استانداردهای ملی و بین‌المللی تنظیم می‌گردد.

ماده ۲- دامنه شمول

مفاد این فرایند کلیه فعالیت‌های مربوط به پایش و ارزشیابی آموزشی و بالینی دانشجویان دوره پزشکی عمومی در تمامی مراحل (علوم پایه، مقدمات بالینی، کارآموزی و کارورزی) را در بر می‌گیرد و برای کلیه واحدها و گروه‌های آموزشی لازم الاجرا است.

ماده ۳- تعاریف

- پایش: فرآیند مستمر جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها جهت سنجش میزان انطباق عملکرد با اهداف آموزشی.
- ارزشیابی: بررسی نظام‌مند شواهد برای قضاوت در خصوص کیفیت، اثربخشی و کارآمدی برنامه آموزشی.
- شیوه‌نامه: سندی مصوب که اصول، روش‌ها و مراحل اجرایی پایش و ارزشیابی را مشخص می‌نماید.

ماده ۴- مراحل اجرایی

۱- سازمان‌دهی

- تشکیل کمیته ارزشیابی با حضور معاون آموزشی، مدیر دفتر توسعه آموزش (EDO)، اعضای هیئت علمی علوم پایه و بالینی، نماینده دانشجویان و کارشناسان مربوطه
- تعیین اهداف و خط مشی کلان

۲- نیازسنجی و تحلیل وضع موجود

- جمع‌آوری داده‌ها از طریق آزمون‌ها، پرسشنامه‌ها، مصاحبه‌ها و گزارش‌های آموزشی
- شناسایی نقاط قوت، ضعف و اولویت‌های اصلاحی

۳- تدوین پیش‌نویس شیوه نامه

- تعیین اهداف، اصول حاکم، نقش‌ها و مسئولیت‌ها
- طراحی ابزارها و روش‌های ارزشیابی متناسب با مقاطع آموزشی
- تعیین تقویم ارزشیابی و شاخص‌های سنجش موفقیت

۴- بازبینی و ویرایش شیوه نامه با حضور ذی نفعان

- ارائه پیش‌نویس به گروه‌های آموزشی و کمیته‌های تخصصی
- دریافت نظرات و اعمال اصلاحات لازم

۵- تصویب و ابلاغ شیوه نامه

- طرح پیش‌نویس نهایی در شورای آموزشی دانشکده
- ابلاغ رسمی شیوه‌نامه مصوب به کلیه گروه‌ها و بخش‌ها

۶- آموزش و توانمندسازی

- برگزاری جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی برای اعضای هیئت علمی
- تهیه راهنمای مختصر برای اطلاع دانشجویان

۷- اجرا و پایش

- اجرای آزمایشی در واحدهای منتخب
- پایش مستمر اجرای شیوه‌نامه توسط کمیته ارزشیابی
- ارائه گزارش‌های دوره‌ای به معاونت آموزشی

۸- بازنگری دوره‌ای

- بازنگری سالانه مبتنی بر داده‌های به دست آمده از پایش دوره
- بازنگری جامع پنج ساله یا حسب ضرورت به تشخیص کمیته ارزشیابی

ماده ۵- مسئولیت‌ها

- معاونت آموزشی: سیاست‌گذاری، تصویب نهایی و نظارت بر اجرای شیوه نامه
- کمیته ارزشیابی: طراحی، پایش و بازنگری شیوه‌نامه

- دفتر توسعه آموزش (EDO): هماهنگی اجرایی، تحلیل داده‌ها و ارائه گزارش
- گروه‌های آموزشی: اجرای مفاد شیوه‌نامه در سطح گروه
- دانشجویان: همکاری در فرآیندهای ارزشیابی و رعایت ضوابط مصوب

ماده ۶- اطلاع رسانی و گزارش دهی

کلیه نتایج پایش و ارزشیابی در قالب گزارش‌های رسمی به کمیته ارزشیابی و شورای آموزشی دانشکده ارائه و حسب مورد به ذی‌نفعان (اساتید و دانشجویان) اطلاع‌رسانی خواهد شد.

ماده ۷- زمانبندی بازنگری

شیوه‌نامه حاضر حداقل هر پنج سال یک بار مورد بازنگری قرار می‌گیرد و در صورت بروز تغییرات اساسی در برنامه درسی یا الزامات قانونی، بازنگری زودتر از موعد انجام خواهد شد.